www.svoboda-news.com

Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — ЧИСЛО 165. — ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 18-го ЛИПНЯ, 1921. — VOL. XXIX. — No. 165. — JERSEY CITY, N. J., MONDAY, JULY 18, 1921. — THREE CENTS

ПРОГАНЯЮТЬ МАЙНЕРСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ З ВУГЛЕВОГО ОКРУГА МІНҐО

СУД НЕ ХОЧЕ ВИПУСТИТИ АРЕШТОВАНИХ ЗА ЗАПОРУКОЮ.

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 15. липня. — З Шікаґо приїхав сюди Огест Кер, адвокат майнерської юнії, і зараз почав старання в суді, щоби заарештованих за переступленнє губернаторської проклямації юнійних лідерів випустити на волю. Суд однак не згодився на випущенне їх за кавцією („бейдом").

ПЯТЬОХ ЮНІЙНИХ ДІЯЧІВ ПРОГНАНО ЯК ПОЗАСТЕЙТОВИХ.

Тоді адвокат юнії відбув ряд конференцій з майором Дейвисом, спеціяльним представителем губернатора Поргана, виконуючим военне право, проголошене губернатором; остаточно Дейвис згодився випустити на волю Дейвида Роба, фінансового аґента союза майнерських юній (Юнайтид Майн Воркерс оф Америка), як що він покине Вест Верджінію в найблизчий понеділок вечером разом зі ще двома другими юнійними робітниками, що помагали йому вести запомогову роботу в страйковім окрузі. Сї два помічники Роба називаються Роберт Гілмор та Джан Бравн.

Дальшою точкою умови є, щоби протягом тижня від завтрішнього дня покинули стейт Джан Мецер або Герберт Год, котрі також були додані до помочи Робови при веденню запомогової акції серед страйкарів. Один лише з них буде мав право лишитися на тиждень довше в страйковім окрузі тому, щоби передати свою роботу на якогось місцевого юнійного працьовника.

Добинсови, одному з арештованих, позволено перебувати та продовжати свою роботу в окрузі так довго, аж доки йому позволять військові власти. Зате Джана Вигинса, Генрі Копа та Джейка Коберна, котрі живуть в полудневій части стейту, мають бути пущені на волю і мають оставати на волі, як що вони будуть заховуватися згідно з проклямацією губернатора.

Всі арештовані мають бути зараз випущені на волю, а поліційні власти стейту мають дати їм всяку охорону.

СЛІДСТВО В СПРАВІ СТРАЙКУ В МІНҐО.

ВАШІНҐТОН, 15. липня. — Перед комітетом сенату, розслідуючим положенне в страйковім окрузі Мінґо, виступав нині С. Ф. Кіні, президент окружної юнії майнерів, і признав, що за один рік боротьби межи страйкарами та компаніями в окрузі було 100 случаїв смерти. Представителі вуглевих компаній начисляли всїх випадків 27.

Показуючи на представителя вуглевих компаній, сидячого на кріслі в салі слідства, Кіні говорив: „Страйкарів примушено до кождої вибтви в страйковім окрузі вами та вашою бандою".

Він признав, що більшість нещасних випадків в битвах була не по стороні робітників, але „по другій стороні". Він обороняв гірняків, заявляючи, що вони рідко стріляють, щоби убити. Він покликувався на слова одного поліційного урядника, котрий сказав: „Як верховинець стріляє на чоловіка два рази і не вбє, то знак, що він стріляв, щоби не вбити."

Другим свідком був Р. Г. Кірпатрик, колишній форман в Бервел Ковл енд Ковк Ко., котрий зізнав, що ся вуглева компанія урядила бійку коло входу до копальні, щоби стейтові власти мали притоку проголосити военний стан і щоби спосіб здушити страйк. Свідок так описував сей нібито напад: Один урядник копальні пішов в поблизький лісок і звідти стріляв кілька разів до копальняного комина. Свідок зі ще двома людьми нібито відстрілювався нападаючим, а опісля вибрався з ними, щоби нібито обійти ворога.

Третим свідком був В. Е. Гачісон, майнер і організатор майнерів; він зізнав, що майнери були найбільше невдоволені тим, що вуглеві компанії не дали їм користати з тих усіх прав, які їм признавав в час війни уряд і тому, що компанії примушували робітників купувати в компанійних крамницях, котрі рахували за товари більше, як другі крамниці. Як робітник не купував в компанійній крамниці, компанія зараз проганяла його з роботи в майні.

СКАНДАЛ В СЕНАТІ ЧЕРЕЗ СПРАВУ БОНУСА ДЛЯ ЖОВНІРІВ.

ВАШІНҐТОН, 15. липня. — Сенат постановив відложити справу бонуса для жовнірів, як сего домагався президент Гардинґ.

Зараз по відложенню прийшло в палаті сенату до скандальної сцени межи прихильниками та противниками закона про бонус. Як лише ухвалено відложити справу бонуса, сенатор Меккамбер почав промову, звертаючися до жовнірів на ґалерії, запевняючи їх, що справу відкладається лише на короткий час. Сенатор Вотсон почав перериватн бесідникови, викрикуючи: „Сідай, сідай", та називаючи сенатора боягузом, що боїться сказати жовнірам, як справа в дійсности стоїть. Сенатор Рід перервав Меккамберови, як сей говорив, що справа бонуса незадовго прийде знов під обради, а саме як лише чужі держави звернуть позички. Сенатор Рід сказав на се, що секретар скарбу заявив, що се буде вимагало що найменче 5 літ. Сенатор Меккамбер заперечив сему. За короткий час сенатор Меккамбер вязвав Ріда вийти зі салі та полагодити там сю справу (розуміється, бійкою на кулаки). На се Рід відповів, як він хоче показувати свою фізичну силу, може її показувати в палаті. На се сказав Меккамбер, що він ще не бачив такої зволочі, що визваний на бійку, не виходив до неї.

СПРАВА УЧАСТИ ЯПАНУ В МЕЖИНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 15. липня. — Японський уряд уже вислав докладну ноту до американського уряду в справі своєї участи в пропонованій президентом Гардинґом межинародній конференції в справі розброєння. Япан заявив, що він годиться брати участь в конференції, о скілько вона буде відноситися до самої справи розброєння, але рівночасно заявляє, що дискусія над ріжними питаннями Далекого Сходу мусить бути обмежена, заким він рішиться на участь в конференції.

З тої причини межи урядом Злучених Держав та урядом Японії відбувається тепер виміна дипльоматичних нот. Американські урядники поясняють становище Япону тим, що в справі Далекого Сходу Япан боїться, що він стрінеться з опозиціею усіх присутних на конференції.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНСУЛЬ ДЛЯ ЛИТВИ.

ВАШІНҐТОН, 15. липня. — Оповіщено тут сегодня номінацію Клеменса Едвардса американським консулем в Ковні, хвилевій столиці литовської республики. Після стейтменту урядових вашінґтонських кругів, ся номінація американського консуля для Литви не означає собою признання литовського правительства зі сторони американського уряду.

ФРАНЦУЗ ПРО ПОЛЬСЬКУ КОЛЬОНІЗАЦІЮ.

У варшавському французькому часописови „Le Journal de Pologne" помістив С. ді Моріє, професор суспільної економії, статтю, в якій в приязній Польщі, але безпощадній критиці піддає польську фінансову і економічну господарку. Між иншим ось що пише Моріє про польську кольонізацію:

„Ґвушим жовнірам дається кольонії, яких вартість, після запевнень одного зі соймових послів, досягає деколи цифри 20 міліонів. В подібний спосіб витворювали давнійші королі аристократію. Сьогодня робить се Польща, яка хоче бути незалежною, а якої фінансове положенне є критичне і яка потребує жерел доходу.

„Дарунки розділяється в виборчих цілях? Народ, який хоче жити, має право супротивитися сему. А може роздається землю в національних цілях? Коли так, то се минається з ціллю, а навіть вислід сего може бути ще поважнійший, бо кольонії стаються дійсно осередками большевизму. Скажуть, бути може, що герой має „право" на такі подарки. Тяжко в се повірити, бо французькі жовніри були неменшими героями, та ані один з них не одержав подібної „рекомпензати".

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАВРОПИГІЇ У ЛЬВОВІ.

Загальні збори Ставропигії у Львові відбулися дня 12-го червня с. р. Вибрано нову старшину, в склад якої входять: Др. Ст. Федак як сеніор, Др. Роман Чайківський і Володимир Децикович як віцесенатори, та члени: Микола Бабин, Др. Іван Бережницький, Др. Іван Брик, інжинір Ярослав Стефанович, Михайло Яценко, Михайло Стефанівський, Зенон Лукавецький, Софрон Ференцевич, Ізидор Громиницький, Онуфрій Пацак і Михайло Денис.

СВОБІДНИЙ ПЕРЕЇЗД ЧЕРЕЗ КАНАДІЙСЬКУ ҐРАНИЦЮ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Українці зі Злучених Держав можуть свобідно переїзджати через канадійську границю, коли вони вибираючись до краю хотять їхати корабельною лінією Кенедієн Пасіфік в Канаді. Богато Українців з індустріяльних околиць північних стейтів зголосилось вже до бюр сеї компанії, замовляючи для себе карти корабельні.

Поширені вісти будьто би границя канадійська була замкнена для переїзду Українців і Росіян в Канаду, є неправдиві.

Треба лише голоситись до бюр Кенедієн Пасіфік Компанії.

РАБІНДРАНАТ ТАҐОРЕ В ПРАЗІ

Дня 18. червня о 8. год. рано віденським поїздом приїхав до Праги індійський поет Рабіндранат Таґоре. Привитав його цілий чеський і німецький учений світ з отвертими руками. Витали його промовами чеський індольоґ д-р Лесни, пр. Матезіє, ректор пражського університету Мареш і другі.

Пражська „Трібуна" так описує вигляд поета: Прегарна його голова є в повній гармонії з його голосом, коли промовляє. Таґоре вже своєю появою переконує слухачів, що є не тільки фільософом і поетом, але й учителем, промовцем і вродженим духовим провідником. Голос поета чистий і мельодійний виходить уже при перших словах з любячої душі, перенятої думкою і добротою.

У великій авлі університету говорив Та.оре про буддизм і теперішні релігійні напрямки в Індіях. Вказав на те, що чоловік прийшов після науки Будди на світ по се, щоби говорити з чоловіком. Між чоловіком а Невідомим Безконичним відбувається вічна драма любови. Бог є творцем чоловіка, а чоловік творцем бога. Нині одначе світ єдиненний механічним звеном, а не внутрішним одностійним звязком любови.

Людство осягне свою досконалість тільки тоді, коли ріжні раси й народи могтимуть свобідно проявляти свої характеристичні черти, скріплені чувством любови. Всякий імперіялізм, крім імперіялізму любови, істнує неправно. Імперіялізм скидає малі народи з овиду землі, як тріски до коша. А треба, щоби тріски зрослися в один пень. До сего повинно прямувати людство.

Таґоре, який говорив по анґлійськи, прикрашував свою бесіду прегарними реторичними образами і поетичними цитатами, що мов палаючий чистий огонь порували слухачів.

Серед одушевлення й оклiків публики Таґоре лишив університетську салю, щоби на другий день дати виклад студентству в великій салі Люцерни.

Рабіндранат Таґоре виїхав уже з Праги до Парижа.

НЕКОРОНОВАНИЙ КОРОЛЬ.

В мармарошських горах і лісах, уже від довшого часу гуляє ватага людий а її отаман Шугай видає проклямації, в яких називає себе некоронованим королем Підкарпатської України і підбурює селян проти уряду. Вони є добре уоружені, мають і гармати, а жандармерія не може найти їх криївки. Коли дороги небезпечні, Шугай переходить зі своїми товаришами на польський бік, де почуває себе безпечним.

ПОВІНЬ В ГАЛИЧИНІ.

Безперестанні дощі, які маємо від кількох днів, наробили всюди великі шкоди. З усіх сторін краю доносять, що вода з деяких рік вилляла, роблячи великі шкоди по полях і сіножатах. На лінії Самбір-Сянки виляв Дністер. Вода стоїть вже нарівні з зелізничим насипом, зірвала кілька мостів і забрала велику скількість нагромадженого деревного матеріялу з тартаків. На лінії Самбір-Львів вилляла Верешиця і залляла сіножати і цілі стирти з сіном. Коли непогода потреває довше, грозить всім велика голодова катастрофа.

ПРОЦЕС БУНДИСТІВ В САМБОРІ

Дня 1. липня с. р. відбувся перед судом присяжних в Самборі процес членів „Бунду" Я. Брукнера і 10 товаришів з Борислава, обжалованих о злочин з § к. з. (державна зрада). Предсідником трибуналу буде радн. Беннарович; обжаловує прок. Василик, боронять адвокати д-р Ляйб Ляндау з Перемишля, д-р Рафал Бубер і д-р Айнайґлер зі Львова, д-р Гескі з Кракова і д-р Сиропі з Самбора.

ЗЗА КРАТ ЧОРТКІВСЬКОЇ ТЮРМИ.

Нераз вже на сторінках української преси писалося про положенне політичних вязнів у чортківській тюрмі і завдяки тому відносини в дечому змінилися. Забрано відси управителя вязниці Свідзінського, слідчого суддю Порщінецкого, прокуратора і деякі судейські сили, що найбільше далися в знаки політичним вязням і вилущено на волю около двайцять політичних вязнів, що пересиділи в слідчій вязниці по 6—9 місяців.

Зараз мучиться тут ще 15 таких вязнів, між ними Я. Зазуляк, учитель з Косова, який сидить уже 8 місяців; В. Шкварок, учитель прив. української ґімназії в Чорткові, 7 місяців; Мих. Боднар, судовий офіціял з Борщева, 5 місяців; Мих. Данчук, з Кудринець, п. Борщів 5 місяців і инші.

Як відомо, всім політичним вязням закидується в чортківському суді большевизм і злочин головної зради з § 58. і держиться місяцями в тюрмі, щоби наконець без слідства і розправи випустити на свободу.

Знаменна була розправа проти Василя Стефанишина, сільського хлопця, що стругав баболю в військовій большевицькій кухні, обжалованого за те, що „з орензем в ренку пелніл службе пши кухні нешпициельскей". Очевидно, його увільнено, але передтим висидів в тюрмі 8 місяців.

Життя в тюрмі важке. Харч зовсім недостаточний, подаваний в брудних шальках. Вязні сплять на деревляних прічах з перегнилою або й без соломи. Нема ні одної мидниці, а про купіль і не говорити. Вязням заборонено купувати щонебудь за власні гроші.

Слід відмітити, що місцевий У. Г. Комітет не досить інтересується долею політичних вязнів, коли досі не постарався о приспішення слідства, або звільнення решти увязнених. Вязні чортківської тюрми звертаються тому до УГК. у Львові, зокрема до Правної Поради У. Г. К. з прошенням негайної оборони і помочі у визволенню від довгих тюремних мук і терпінь.

ВЕЛИЧЕЗНА СПЕКА В РОСІЇ І НА УКРАЇНІ

БЕРЛІН, 15. липня. — Незвичайні спеки найшли на деякі частини Росії, нищучи вигляди на добрий урожай. Послідні вісти доносять, що постійна посуха спалила зерно в полуднево-східній Росії, на північнім Кавказі і в деяких частинах України. Там, де посухи не було, жнива заповідаються добре.

СОВЄТИ ЗМЕНШАЮТЬ ЧИСЛО УРЯДОВЦІВ.

Наспіді з Москви до Риги вісти доносять, що совєтське правительство порішило зменшити число своїх урядовців в Москві і Петрограді в половину. Від 1-го серпня будуть видавати поживу лише половині теперішнього безмежного числа совєтських урядовців.

ГОЛОВОЮ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ВИБРАНИЙ ЗІНОВЄВ.

БЕРЛІН, 15. липня. — Конґрес Третого Комуністичного Інтернаціоналу покінчився сегодня поновним вибором Г. Зіновєва головою Екзекутивного Комітету. В своїй промові до делеґатів про загальну політичну ситуацію, Зіновєв сказав, що в останних часах буржуазія незвичайно скріпилася, однак революційні маси російського робітництва і селянства надалі будуть кріпко придержуватися свойого післанцтва, як аванґарда світової революції.

Цікавою річею є се, що Центральне Стоваришенне Промислових Робітників і Консумційні Стоваришення внесли жаданнє до совєтського правительства о позволенне їм ввійти в вільну торговлю з Туреччиною, Сибіром і Україною, для закупленя всяких припасів, потрібних для стоваришень.

З боку центральної управи стоваришень призначено вже суму 5 міліярдів совєтських рублів на переведенне закупів заграницею.

ПЕТРОҐРАДСЬКУ ПРИСТАНЬ ВІДДАЮТЬ АНҐЛІЙСЬКІЙ КОМПАНІЇ.

До Копенгаґи донесено, що совєтське правительство рішило винаняти петроградську морську пристань британській компанії. Дохід з пристани має йти по половині на анґлійську компанію і на совєтське правительство.

ПОЛЯКИ ПОБОЮЮТЬСЯ ВЖЕ ЗА СХІДНУ ҐАЛИЧИНУ.

....З Варшави доносять, що польські східноґалицькі посли відбули нараду в цїли приняття спільних виступів на випадок дискусії західно-европейських держав над справою Східної Галичини. У звязку з цим принято постанову, щоби візвати польський уряд, аби цей виготовив „законопроєкт, який мав би формувати відношення уряду до Українців". Ця остання ухвала має бути противагою для евентуальної дискусії в справі Східної Галичини на заході. Так воно все було, коли польські політики підозрівали, що мається дискутувати про східно-галицьку справу.

У премієра Вітоса була депутація, зложена з послів Гжендзельского, Гальбана і Скарбка і в імени польських східноґалицьких послів представила такі домагання: 1) Вияснення номінації о. Боцяна на гр.-кат. епископа в Луцьку. 2) Жадання від уряду оголошення програми політики на східних окраїнах. 3) Зміцнення польської делеґації в Союзі народів. 4) Вислання до Риму відповідного репрезентанта, який мігби поінформувати Ватикан про відносини на сході та спростування „фалшивих інформацій" митр. Шептицького. Вітос у своїй відповіди зазначив, що деякі з цих постулятів уже сповнено.

ДВА ТИСЯЧІ ЛІТ ТЮРМИ ДЛЯ КОМУНІСТІВ.

БЕРЛІН, 15. липня. — Німецька комуністична ґазета Червоний Прапор (Роте Фане) обчислює, що німецькі суди видали вироки на більше чим два тисячі років тюрми на тих комуністів, що недавно брали участь в плянованім повстанню проти теперішнього німецького правительства.

Після обчислення засуджено: 400 комуністів на 1500 літ вязниці, 500 комуністів на 800 літ вязниці, 8 обвинених засуджено на вічну вязницю а 4 комуністів засуджено на смерть.

Партійний провідник Брандлер зістав уканений 5 літною тюрмою мимо сего, що суд заявив в вироці, що Брандлер поповнив злочин не з мотивів нечесних.

НАСТУП ҐРЕКІВ ПРОТИ ТУРКІВ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ЦАРҐОРОД, 15. липня. — Грецька армія продовжує свою офензиву проти турецького війська в Малій Азії на лінії Бальмаґуд і Кутая.

Сильного опору Турків сподіються на захід від Кутаї, бо турецькі націоналістичні війска дістали велику підмогу в значних відділах Курдів і Татарів.

Мустафа Кемаль Паша, голова турецького націоналістичного правительства удався до Ангори, де є головна турецька военна кватира. Турецьке національне зібранне відложило свої засідання на пізнійший час.

ГРОЗА СТРАЙКІВ В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 15. липня. — Доктор Ото Бауер, бувший міністер заграничних справ в австрійській републиці загрозив віденському правительству загальним страйком робітників в Австрії, колиб великий віденський арсенал не був зоціялізований.

Др. Бауер заявив, що плян залишення соціялізації арсеналу вийшов від заграничних капіталістів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents the copy.
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00
В Джерзи Ситі і заграницею.
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДОМОРОСЛІ СТРАТЕҐИ І ПОЛІТИКИ.

Большевицька газета „Українські Щоденні Вісти" любить від часу до часу переїхатись перед своїми читачами на воєнім конику. Щоби, мовляв, товариші не падали на дусі.

Зміст їх стратеґічно-політичних базграний такий: Війна у Східній Европі висить на волоску. Червона армія знищить Польщу і Румунію; злучиться на Балкані з турецькою армією, на Угорщині з комуністами, на Шлеску з польськими комуністами, в Німеччині недавно була комуністична революція, деякі полки французької армії кричали недавно „проч з війною", в Італії страйки, в Еспанії комуністи скріпились, в Англії страйки, в Америці безробіттє — і світовій революції ніщо не стоїть на перешкоді.

Щоб в Німеччині роблено революцію, яка не вдалася; що в Англії й Італії страйки, а в Америці безробіттє — уєе те правда. І се не дуже велике диво, бо по світовій війні кождий, хто має яке-таке поняттє про сучасну світову господарку, знає, що таке наступить. Бо війна чи революція, се нищенне, а не будова. І по кождій чи то війні чи революції (яка є звичайно товаришкою першої), мусять прийти пошести, недостатки, страйки, голод і т. д.

Та чи через ті всі нещастя наступить сейчас світова революція, в те треба сумніватись. І ніхто з трошки бодай думаючих людий не буде вірити тим стратеґічним плянам „Укр. Щоденних Вістий", які воюють без перестанку і без... розуму.

І так в маю (ч. 103) писала та газетка про близкий наступ большевиків на Польщу. В червні с. р. покинула Польщу (з якою після риського договору має Росія жити в приязних відносинах), а взялась до Румунії. Так ся газетка лапає всякі дурні депеші і подає своїм читачам як надію на спасенне, на близкий прихід всесвітньої революції. І так в ч. 126 (406) пишуть „Укр. Щоденні Вісти": „Румунія в страху перед большевицьким наступом". („30 дивізій червоного війска нагромаджено проти Румунії".), а в ч 142 (422) тої газетки Румунія вже позбулася страху і як кажуть там „Укр. Щ. В.": „Румунія не перестає провокувати". Як в протягу пів місяця забули стратеґи з „Укр. Щ. Вістий", що писали перед півмісяцем, сего здається вони самі не знають. Раз Румунія боїться і шле алярмуючі депеші до Парижа, то знов по півмісяци вона „НЕ ПЕРЕСТАЄ провокувати". (видно, се давнійше мусило теж бути!)

Стратеґи з „Укр. Щ. Вістий" люблять і числами оперувати. Своїх читачів годують депешами з Цареграду, то „почтою", не вважаючи, що се „качки газетярські". І так в ч. 126 містять „У. Щ. В." телеґраму, що на румунськім фронті нагромаджено 30 дивізій. В ч. 140 доповнюють ту вістку, кажучи: „На самім румунськім фронті більшовики нагромадили 600 тяжких армат і 2.000 машинових крісів". Здається, що стратеґ з „Укр. Щ. В." в життю не видів ані тяжкої гармати ані машинового кріса, бо таке відношенне як 600 тяжких гармат до 2.000 машинових крісів се такесамє як кулак до носа. Коли на одну дивізію припадає 20 тяжких гармат, то легкої артилерії мусить там бути бодай 60 до 80 на дивізію; на 30 дивізій мусіло би бути яких 2.000 легких гармат, а число машинових крісів мусіло би виносити яких 20.000 (в часі світової війни австрійська ар. дивізія мала около 500 машинових крісів і більше).

Та читачам „Укр. Щ. Вістий" певно можна усе подавати, бо вони не сумніваються в правдивість того, що їх редактори понаписують. Щож шкодить написати, що прямірон, в останнім часі сформовано 7 нових дивізій кінноти, значить около 30.000 коний? Що шкодить витрясти з рукава 30.000 коний? (Притім і Буденному чи Будьонному причіпили „У. Щ. В." ґенеральські еполети. В р. 1920 висмівала большевицька преса французьких журналістів, що з Будьонного зробили ґенерала, та стратеґи з 11. стріту, здається не чули про се).

Що шкодить „Укр. Щ. Вістям" написати так: „На румунськім фронті 30 дивізій". Дивізію числять по 7.000 людий, отже на румунському фронті „400.000" (ч. 140). В маю було 30 дивізій, значить около 200.000 людий, а за пів місяця там вже є 400.000 жовнірів.

Дивно, пощо та ґазетка завертає читачам голови своїми ґазетярськими качками? Чи не красше написати, гаспада редактори, що про військові і воєнні справи не маєте поняття? Пощо дурити людий мнимою офензивою проти Польщі чи Румунії? Риський договір був найліпшим свідоцтвом, що большевицька Росія не може повалити шляхотської Польщі, з якою заключено мир за ціну великих уступок. Кождому, що має яке-таке поняттє про військо, було в 1920 р. ясне, що большевицька армія хотяй чисельно сильнійша від польської, так технічно о много слабша. І се було причиною кінцевих неудач червоної армії. Здається, що кождий нині знає, що в Росії є досить клопотів дома і там до війни проти Румунії чи Польщі чи цілої Европи нема ні охоти ні сили.

Прихильники „Укр. Щ. Вістий" видно тратили надію на скорий прихід всесвітньої революції і тому „У. Щ. В." в ч. 140 гремлять під заголовком „Бути або не бути", що „прихід революції дуже близкий". І розуміється, бо в ч. 136 було, що „Ленін заповідає світову революцію".

Бо „він зовсім не втратив надії на світову революцію". „Розлад капіталістичного світа є в тоці"; „кольоніяльні народи, яких число доходить до одного міліярда, принимають з кождим днем щораз грізнійшу поставу супроти капіталістичних держав". (Від грізної постави до революції, здається, не дуже близко). „Через нашу економічну політику" (тобто концесії заграничним капіталістам, скиненне срібної монети з погруддем Николи II, уступки для селян, приватну торговлю і т. д.) „можемо мати дуже великий вплив на світову революцію".

Так сказав Ленін. Він осторожний політик і каже, що надії не стратив і що „МОЖЕМО мати вплив на світову революцію". Та „Укр. Щ. Вісти" є ліпшим політиком і тому кажуть „пролетарській революції бути і неприміто бути в короткім часі", бо до того доводять усі істнуючі обставини нашого часу". (Се останнє реченне значить тілько що торічний сніг, бо істнуючою обставиною нашого часу є і та обставина, що „У. Щ. В." лапають всякі ґазетярські качки і годують ними своїх читачів; бавляться в стратеґів, у світову революцію і т. д.). До світової революції мусить незабаром прийти, бо так хоче також III. Інтернаціонал. І так пишуть „У. Щ. В.55 в 143 ч.: „Американські комуністичні делеґати висказують переконанне, що війна між Анґлією і Злученими Державами є неминуча, хоч номінально буде найперше відбуватися війна між Злученими Державами і Японією" і т. д. Тут американські делеґати грають ролю ворожки знад Рену пані Вінтер, про якої ворожби недавно американські часописі розписувалися. Ворожба пані Вінтер заповідає, що в 1921 р. вибухне нова світова війна між Японією й Америкою, отже вона нічим не ріжниться від „переконань" американських комуністичних делеґатів. Коли се якась ворожка плете, то ніхто не подивує, одначе коли таке плететься на III. Інтернаціоналі, то хиба вже ворожкам пійти з торбами. Американський жовнір, що був у Франції, знає, що значить війна. Він знає, що ветерани з передвійни інваліди до нині ще не заспокоєні. Нині його до нової війни не намовиш. Проти війни є американський нарід і його представники. Кождий памятає, що недавно сказав президент Гардинґ над жовнірськими домовинами, спровадженими з Европи. Та як не бавитися у ворожбу, коли стратеґія Троцького сего вимагає. Отже він заповідає війну Злучених Держав з Анґлією. Вправді німецькі і швайцарські делеґати не дуже годяться з тими виводами; І Зіновєв не годиться з тим, але „Укр. Щ. Вісти" певно згодяться. Самий Троцький має ще деякі сумніви щодо приходу всесвітньої революції, але „Укр. Щ. Вісти" їх не мають. „Бути пролетарській революції, бути їй неприміно бути в короткім часі". Бо так каже їх стратеґія і політика. Стратеґія каже, що 30 дивізій і 2.000 машинових крісів з 600 тяжкими гарматами ось-ось зроблять „ґарадіц" сусідним буржуазним державам. При помочі невдачі комуністичної революції повалиться Німеччину, а Францію переверне 35 чи який там полк піхоти, що недавно кричав: „проч з війною". Отже світовій революції бути і то в короткім часі!!

Світовій революції бути, хотяй червона армія не могла дати собі ради з такою рудерою як Польща.

Супроти того близького приходу світової революції всякі спроби визволити Східну Галичину з рук польської шляхти — се надармо витрачена енерґія, буржуазні пересуди, чорносотенство. Так думають доморослі стратеґи і політики з „У. Щ. Вістий". Їм вистарчить „ґазетярська качка", повна небилиць про 30 дивізій з 2.000 машинових крісів, щоби зробити паперову всесвітню революцію. Про своїх читачів вони занадто не дбають, віряч, що ті за дурні, аби могли сумніватись про правдивість їх стратеґічних чисел і політичних ворожб.

Ю. Ст.

ЧЕРВОНІ Й БІЛІ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

У Берліні щойно закінчився процес „червоного ґенерала" Макса Гельца, поставленого перед вийменковий суд за його провідну участь у комуністичнім повстанню в середній Німеччині підчас минулих Великодних свят. Гельца засуджено на довічне замкненне в вязниці й позбавлено прав і чести.

Процес Гельца викликав у цілій Німеччині, а також у богатьох инших країнах, де боротьба між червоними й білими ще не закінчилась? (а де вона закінчилась?), велике заінтересованне. Можна сказати, що на протязі минулих 10 днів у Німеччині не було инших розмов, як про Гельца. В одним таборі мало не в голос кричали до суддів: „розпни його!", а в другім таборі тимчасом творилась леґенда, яка виставляла Гельца мало не великомученком комунізма, страдником за большевицький ідеал щастя на землі...

Одні вважали Гельца звичайним розбійником, який плюндрував, палив, грабував, убивав — і тому з глибоким переконанням думали, що його голова належить катови. Другі знов були глибоко переконані, що Гельц робив усе „для ідеї", і вважали його достойним лаврового вінця.

Щоб зрозуміти правдиве значіннє сього процесу й щоб по справедливости оцінити постать Гельца, треба поставити ся явища в тісний звязок з тим, що діється в Німеччині на протязі останніх 2½ років. Ціла справа Гельца є лише епізодом у впертій і завзятій боротьбі між червоними та білими в Німеччині, між прихильниками революції й старого ладу.

Німецька революція, яка вибухула в падолисті 1918 р., спинилася на півторозі й фактично нікого не задовольнила. В першу хвилину прихильники старого ладу стратили голову і були вже готові вважати свої позиції страченими навіки. Не такий настрій панував у радикальних народніх низах: тут рішучо хотіли штовхати революцію далі й перевести її на зразок московської. Досить, одначе, було сього бойового кличу, зліва, які праві стали підносити голову: коли вимовляли, хочете наперед, то ми хочемо назад!

З того часу запекла боротьба між сими крайніми елементами не вгаває. Червоні дали цілу низку доказів, що вони не вважають свою справу програною й при кождій нагоді готові розпочати її знову. Три спартаківських повстання в осени 1918 і весною 1919 р., проголошенне радянської республіки в Монахові наприкінци того-ж 1919 року, большевицьке повстанне в березні 1920 р., друге большевицьке повстанне в середній Німеччині на Великдень сього року, динамітові замахи в Берліні, безконечні страйки й демонстрації, кравалі безробітних, — се найголовніші моменти в боротьбі червоних.

Чим одповідають на се білі? Убивствами поодиноких видатніших провідників з червоного табору й масовими розстрілами та репресіями. Серія політичних мордів одкрилась убивство Кароля Лібнехта й Рози Люксембурґ у Берліні. Незабаром забито в Монахові Курта Айснера, трохи згодом — незалежного соціяліста Газе, зовсім недавно — комуніста Зільта в Берліні й незалежного соціяліста Гарайса в Монахові. Хто їх забив? Се здебільшого зістається невідомим, а коли й знаходять винуватого, то його або оправдують або засуджують до невеликої кари.

Масові розстріли відбулись у Берліні по останнім спартаківськім повстанню, коли, як кажуть, розстріляно 15.000 душ; потім були розстріли по знесенню Монахівської совітської республіки; були розстріли й по останнім повстанню комуністів. Масові репресії в формі заборони зборів та походів, конфіскати й закритте червоних часописів, недопущенне комуністів до виборних муніціпальних посад — стоять на порядку деннім.

Білі не вдовольняються, одначе, тим, що відповідають драконівськими актами на виступи червоних. Перед роком зроблено й відкрито спробу завести в Німеччині старий монархічний лад (переворот Капа в березні м. р.), та ся спроба не вдалася, як не вдаються й спроби червоних перевести рішучий переворот.

Маємо отже формальну горожанську війну, яка назовні не є такою помітною, бо вибухи її тривають недовго, а світ має богато инших справ. Та в самій Німеччині ввесь час кипить, як у казані, й ні одна з ворогуючих сторін тимчасом не думає складати зброї.

Коли поглянути на процес Гельца в світлі сих фактів, тоді справа стане більш зрозумілою. Стане, напр., зрозумілим, чому Гельц увесь час знущався над суддями й змішував їх з болотом, а судді не сміли йому нічого зробити. Стане зрозумілим, чому процес закінчився комуністичними демонстраціями по вулицях Берліну. Стане зрозумілим, чому один з оборонців Гельца сказав у своїй промові: „Обжалований не є ані бандитом, ані розбійницьким отаманом, — він є лише військовим провідником. Його треба рівняти з Фльоріяном Гаєром, Гецом фон Берлїхінґеном, Кромвелем (!). Гельц, яко другий Арістід, не взяв собі ні грейцара, чим він перевисшує всіх політиків, не виключаючи й Бісмарка. Гельц є типом революціонера, й для мене він стоїть висше Лібкнехта й Рози Люксембурґ, висше Леніна й Троцького"...

З друго-ж боку, стає цілком зрозумілим, що прокуратор і всі часописи, за виїмком комуністичних, називали Гельца небезпечною бестією, яку треба або знищити або замкнути на ціле життє, щоб вона більше не могла шкодити громадянству. Найповажнійша німецька часопись („Воссіше Зайтунґ") писала, напр., після процесу: „Духова обдарованість і здатність до провідництва роблять Гельца ще більш небезпечним, поширюють поле його злочинств, роблять його підбурювачем до насильств, які без нього не счинилися-б. Коли-б він навіть власною рукою не спалив і не висадив у повітре ні одного дому, не взяв ні грейцара чужого, нікого не вбив, — він усе-ж є насильником, палієм, розбійником і душогубом, котрий для суспільства є більш небезпечним, ніж найстрашнійші розбійники-одиниці".

У світлі наведених висше фактів стане також зрозумілим, коли через якийсь час ми довідаємося, що комуністи зробили спробу визволити Гельца з вязниці або що Гельца застрілено „при його спробі втекти". Все може статися в умовах горожанської війни, й все знайде одобреннє в однім таборі й осуд у другім.

А на котрім боці є правда? Поки йде боротьба, на се запитанне не відповість ні один мудрець, бо, як сказав колись Лев Толстой, „коли двоє сваряться, то обидва винуваті". Кінця-ж сій боротьбі між червоними та білими поки що в Німеччині не видно.

Берлін, 24. червня, 1921.

Радянин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Громадянин, Бріджпорт, Конн. — Безіменних дописий ми не поміщуємо. На бажанне дописувателя ми задержуємо його ім'я в тайні, але редакція мусить знати правдиве ім'я і назвиско кождого дописувателя.

Вячеслав Будзиновський.

ФЕНІЇ УКРАЇНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

(Продовженне).

В р. 1509 молдавський князь Богдан вибрався походом у Галичину на зазив галицької шляхти. Українці майже щодо-одного піддавалися йому. Він приймав їх ласкаво, а католиків казав вбивати. Коли мусів уступити перед польською перемогою, тоті Українці, що пристали до його війска і помагали йому, утікли в Молдавщину. Польща проголосила їх зрадниками і поконфіскувала їх маєтки. Між іменами тих „зрадників" стрічаємо імена: Шумлянських, Мищенських, Дубровичів, Цуцилівських, Витвицьких, Княгиницьких, Дрогомирецьких, Балицьких, Березовських, Лупських і инших.

В р. 1060 вибухла національна революція української шляхти на спілку з протестантами Польщі під військовим проводом протестанта Заґжидовського. Революційну армію розбито в липни 1607 під Гузовом. Жертви сеї революції, то безіменні Фенії України.

Отсі приміри свідчать, що Україна мала своїх Феніїв ще до козачих часів своєї історії. До Хмельницького козацтво боролося за передумови відбудови української державности. Ся боротьба дала Україні безліч Феніїв, названих і безіменних. Згадаю лише найголовніших. В р. 1593 погиб під Черкасами провідник першого більшого повстання козацького, Косинський. В р. 1596 вигибла майже вся старшина другого більшого повстання під Лободою і Наливайком. Лободу убила збунтована Поляками чернь. Чернь видала Полякам Наливайка, Шавулу і Шостака. Кількох инших старшин Поляки самі спіймали, а саме: Кондбуцького, Павловського, Панчоху, Кизиму, Тодора Мазепу. Всіх завезли до Варшави і стяли. Наливайка катували майже цілий рік і стяли 11. цвітня 1597. Трупа почетвертували і розвісили по місті. В р. 1625 табор козацьких повстанців під проводом Жмайла відступав перед польською перемогою. Щоби спасти табор і головну силу козацтва, треба була кілька тисяч лицарства жертвувати; лишити на певну смерть кожде переходу через ріку Цибульник, щоби здержувати польську погоню і — погибли. І знайшлися такі. Вигибли всі, але головна сила козацтва спаслася. Полишені при Цибульнику билися так завзято, що заки лягли головами так ослабили польське військо, що воно стратило охоту до дальшої війни і козаки виторгували доциль корисну угоду. В р. 1635 Іван Сулима здобув і зруйнував фортецу Кодак, поставлену Поляками на Запорожу. Поляки дістали підступом в свої руки його з кількома його товаришами і в Варшаві стяли їх. Трупи почетвертували і порозвішували по цілім місті.

В р 1637 було повстанне під проводом Павлюка. В бою під Кумейками погибло одного дня 5000 лицарства. Під Боровицею чернь видала Полякам Павлюка, Томисенка, Чечеру і Томашика. Поляки схопили ще з обозного Гремича, Скоадів Побіша, Летягу, Шкурса і Путилу. Хоч браславський воєвода заручив, що Поляки нічого лихого не вдіють їм, вони завезли їх до Варшави і всіх стяли. Разом з ними стяли також Сахна Черняка, котрий не хотів покинути увязнених товаришів і разом з ними поїхав до Варшави. В тім самім часі Поляки вхопили отаманів инших війск повстанців, Кизиму і його сина. Обох вбили на палі в Київі в р. 1638. Чернь в Чигирині видала Полякам в р. 1637-Кузя і Кирила. Поляки обоє стяли. Поляки ганялися по цілій Україні, і якого лиш козака спіймали, вбивали на паль. Всі міста були обставлені палями з повбиваними на них козаками. При всіх дорогах тоті палі з Феніями України стояли густійше, ніж нині телеґрафічні стовпи при головних шляхах. В р. 1688 чернь видала Полякам старшин Мурку і Ріпку за приречене помилуванне. Але маючи в руках отаманів, Поляки зробили так само, як зробили з табором Наливайка і як все робили і всіх вирізали. Провідника повстання Скидана Поляки дістали в свої руки раненого.

Безліч імен Феніїв України переказує історія боротьби козацтва за українську державу від хвилі повстання Хмельницького. Ще більше боротьба дала Феніїв безіменних. В людській памяти заховалися лише імена деяких старшин. Подам їх реєстр, хоч також неповний.

В р. 1648 в боях з литовськими військом погиб в Пинську отаман козаків Небаба. Під Збаражем погиб в р. 1649 поцілений кулию в чоло старий, славний полковник Бурлай. До світової війни ще стояв в поли біля Збаража камяний хрест, що показував місце вічного супочинку сего Фенія України. Тоді погибли там також розірвані бомбою Галичанин, полковник Мрозовицький (Морозенко). По бою під Жгалем литовське військо знайшло в окопах покаліченого, півмертвого полковника Ільку Голоту і добили його. Бобитих під Жгалем козаків поховано в 6 великих могилах. Коли в р. 1649 Хмельницький ішов проти Поляків під Зборів, дізнався, що на Україну рушив литовський гетьман Януш Радивил і, або ударить на него з заду, або займе Київ, та українську армію відріже від Подніпровя. Хмельницький вислав 30.000 козаків під полковником Кричевським як наказним гетьманом, щоби своїм трупом загородити Радивилови дорогу на Україну. Військо ішло на певну смерть. Кричевський був без гармат і ударив на табор Радивила з сильною артилерією голими шаблями. Погибло майже ціле козацьке військо; погиб його отаман Кричевський. Але дорогу на Україну Литовцям таки загородили. Заки лягли, так їх перетребили, що Радивил не важився іти дальше. Вернув на Литву. Фенії Кричевського, що спочивають під 16 масовими могилами, своєю геройською смертію спасли Хмельницького і Україну.

В падолисті 1649 погиб під Загалем полковник Максим Гладкий.

В р. 1654 при зраддивім наскоку Поляків на Красне в часі перемиря (!) погиб полковник Данило Нечай з братаничом Данилом і всею полковою старшиною. Під Берестечком (1651) погиб полковник Петро Головацький. В бою з Радивилом в р. 1651 погиб полковник Мартин Небаба. В р. 1654 погиб під Старим Биховом полковник Стефан Подобайло. Під Браславом в р. 1654 погиб наказний гетьман Мизко-Дубина. В р. 1655 помер з ран полковник Іван Золотаренко. В р. 1660 погиб командант Бару, Стефан Проскура.

Окрім безіменних, що погибли разом із своїми отаманами, сказатиб, „Фенїв з Ірмою", історія записала безліч безіменних героїв без фірми. Такими є відділ з 300 козаків, що під Берестечком засів був на острові Стиру. Хоч Поляки, бачучи їх геройську оборону, приреклися помилувати їх, вони не здалися. Рішилися вмерти. Послідний з них скочив в човен і відбивався досою. Польський король стояв на березі ріки і дивився на сю боротьбу, подивляючи завзятця. Звелів сказати козакови, що дарує йому життя. Козак відповів: „Я цураюся життя. Хочу вмерти, як справжній козак". Вже був поцілений чотирнайцятьма кулями, але дальше держався. Аж якийсь мазур, що увійшов в воду по шию, проколов його списом.

Велика сила борців за волю України погибла з руки польського і московського ката. Литовський гетьман Януш Радивил спіймав в р. 1648 полковника Михненка, що боронив Мозир. Стяв його і голову встромив на замковій вежі. В р. 1651 Поляки спіймали сотника Богдана, що боронив Гриліси і вбили на паль. Під Му-

НА УКРАЇНУ
Прямі получення до всіх портів України. Добрий харч і подостатком. Осібні кімнати. Обширні місця на деку. Всякі вигоди новітних кораблів.

RED STAR LINE
Кораблі відбувають кождого тижня
Pier 58-62 North River, New York

Kroonland Zeeland	Антверп	13 серпня
Lapland	Шербурґ	6. серпня
Finland	Плимавт	20. серпня
		23. липня

Лише 3-та класа:

Samland Gothland	Гамбурґ	1. верес.
	Лібава, Данзіг	30. липня

AMERICAN LINE

Manchuria	Гамбурґ через Шербурґ	25. серпня
Mongolia	до Гамбурґ і Данзіг через Шербурґ	28. липня
Minnekada	до Гамбурґ і Данзіг	11. серпня
Olympic Adriatic	до Шербурґ і Саутгемптон	13 серп. 3. серп.

INTERNATIONAL MERCANTILE MARINE CO.
власник 116 кораблів—поємности 1,250.000 тон.
9 Broadway, New York City або місцевих аґентів.

Closely bound

рахвою розстріляли Авратинського, сотника з полку Данила Нечая. По білоцерківськім мирі Поляки карали смертію козацьких старшин, що не годилися на некорисну для України угоду. Тоді повісили полковника Мозиру з всею його старшиною. Полковників Матвія Гладкого і Антона Хмелецького приказали стяти. В р. 1655 Поляки стяли сотників Зарудного і Юркевича.

В р. 1659 хлопи збунтовані Москалями вимордували військо з українських шляхтичів. Тоді погиб також Юрій Немирич і Прокіп Верещак. Московофільський полковник Цицюра запросив до себе до Оерейслава Стефана і Северина Сулимів з иншими старшинами, підступом увязнив їх і вимордував. Москалі присилували козаків видати їм жінку і дітий гетьмана Івана Виговського, його брата полковника Данила, усіх Виговських які є у війску, зятя Богдана Хмельницького полковника Івана Аєчая, полковника Грицька Гуляницького, Грицька Лісницького, Федора Лободу, Івана Сербина, Антона Ждановича, Самійла Богдановича; арештували Грицька Дорошенка. Василь Виговський і Жданович померли в московській вязниці. Данила Виговського Москалі віддали в січни 1660 родині, але небіжчика. На приказ самого царя вони катували його. Повідрізували пучки, вертіли сверлом в ухах, очі викололи і залляли розтопленим сріблом. Били так, що тіло посікли кнутом на кусні, жили в лидках порозривали ножем.

В р. 1663 Москалі арештували і казали стяти тих старшин Лівобічної, що не хотіли позволити на обмеженне автономії України. Дня 18. вересня стяли в Борзні гетьмана Сомка та полковників Золотаренка, Силича, Шамрицького, Щуровського, Киндія і двох Шираїв. В р. 1664 Поляки розстріляли полковника Грегорія Лісницького, 17. лютого славного полковника Івана Богуна, 16. марта київського воєводу і бувшого гетьмана Івана Виговського. На польського гетьмана Собеского ударив Скидан. Побитий попав в полон. Поляки вбили його на паль. В р. 1687 в метушни при арештованню Москалями гетьмана Самійловича, замордовано полкового обозного Кіяшку з кількома його товаришами. Полковника Лазаря Горленка спалено живцем в печи. Гетьманового сина, полковника Григорія Самійловича Москалі вивезли до Сібська. Там катували його на тортурах і стяли. Ще в 17-сотих роках мордовано противників польського панования на Україні. Одним з послідніх був поет Данило Братковський стятий Поляками в Луцьку. В другій половині 17-років вибухло в Правобічній, що була під Польщею, велике хлопське повстанне (гайдамацьке). В р. 1768 Москалі спіймали підступом провідників повстання. Між ними був сотник уманського гарнізону Іван Гонта. Він загадав був станове повстанне хлопів використати для справи самостійности України. Москалі держали Гонту в глубокій ямі. Кождого дня витягали тричі з ями, били палками і назад кидали в яму. Таксамо били жінку Гонти і чотири його домашні. По кількох днях такої катівні Москалі післали Полякам Гонту і всіх тих полонених гайдамаків, котрі були з польської України. Гонту засудили на смерть. День перед виконанням засуду офіцир польської сторожі просив Гонту, щоби подарував йому щось на спомин. Гонта відповів: „Нагадай мені завтра. Дарую пояс". Офіцировби шлу ніч снився золотий пояс. На другий день кат злупив з Гонти пасмо шкіри. Гонта анї скривив лице. Аж коли кат відер друге пасмо, Гонта промовив: „ок казали, що буде боляче, а воно ні крихти не болить". Офіцир підійшов до него і каже: „Полковнику! А обіцяний пояс?" „Я не забув — відповів Гонта. — Ось саме тепер кат злупив з мене пасмо шкіри. Маєш пояс, бери!" На другий день Гонті вирізали язик. На третий день стяли. Порубане на 14 частий тіло Гонти поприбивано на шибеницях в 14 містах України.

Між жертвами катів було також богато безіменних. Вже з самого початку повстання Б. Хмельницького Синявський казав стяти в Берестю 15 міщан і двох попів. Литовці спіймали в бою коло Попової Гори отамана війта з Клапина і вбили на паль. В вересни 1648 спіймали і вбили на паль якогось „пиcаря шляхтича". В р. 1653 якогось шляхтича вбили на паль під Сучавою.

(Далі буде).

Пашпорти, шифкарти, справи страховані найскорше, найтаніше полагоджує Канцелярія Нотарияльна. 28пся
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

LUCKY STRIKE
Cigarette
It's Toasted
The American Tobacco Co.

ВІДОЗВА.

до Українців товмацького повіту і всіх инших повітів Східної Галичини, котрі тут знаходяться на еміграції в Америці.

Дорогі Земляки!

Дня 11. липня біжучого року я отримав лист від Комітету Селянської Бурси ім. Маркіяна Шашкевича з Товмача, котрий просить нас, як своїх земляків тут на вільній земли Вашінґтона, щоби ми помогли йому своїми жертвами побудувати Позітовий Сиріткський Приют у Товмачи.

Отже в імени тогож Комітету в Товмачи я удаюся до Вас з просьбою, як до своїх земляків товмацького повіту і зі всіх инших повітів Східної Галичини, котрі тут на еміґрації в Америці проживають, о жертви нависше згаданий Сиротинський Приют.

До сеї просьби уповажнив мене згаданий товмацький Комітет, але в самій прихи просять Вас, дорогі Браття і Сестри, з кровавими сльозами в очах ті сироти вихували, обдерті і голодні. Вони то простягають до Вас свої вихудлі кістяки-рученята і благають: Поможіть нам в тім страшнім горю і нужді! Не дайте нам перед часом умерти з голоду і холоду! Таж ми Ваші рідні! Ми кров від крови, кість від кости Вашої! Ми зістали круглими сиротами. Ми тяжко страждаємо. Улекшіть нам, Браття і Сестри, ті тяжкі страждання і горе своїм жертвами, бо ми без опіки. Наші батьки полягли на поли битви за свободу й волю нашого рідного, поневоленого народу.

Я думаю, що та горяча просьба не моя, але тих нещасних діточок і тих калік, котрі на полі бою стратили своє здоровлє. Одні з них без ніг, другі без рук, треті без очий. Усі вони тепер не мають даху над головою.

Ви, дорогі Браття і Сестри, оцініте як слід ті величезні жертви наших братів-героїв і поспішите їх сиротам-діточкам зі своїми жертвами.

Хто чує себе сином Неньки України, хто болючо відчуває важке страждання тих сиротят і тих калік, хто має хоть дрібку совісти у своїй душі, хто любить свій рідний нарід цілим серцем і душею, хто не хоче бути рабом на своїй рідній земли, хто чує сей кровавий плач і лемент тих нещасних діточок і калік, кому стоять заедно перед очима тіни погибших наших рідних братів-героїв за свободу і волю, — сей від рота не відійме, а поможе тим, котрі без нашої помочі є безрадні і беззахистні. Нашим святим обовязком є поспішити з жертвами, бож подумаймо, яку вони поставили велику жертву для нас і для нашого визволення. Адже вони пожертвували своє життя в самім розцвіті! Що-ж супроти того означає наша грошева жертва? Се-ж ніщо в порівнанню з тими кровавими жертвами, які понесли наші старокраєві брати. От я міркую, що хто на таке святе і конечно потрібне діло буде глухий чи сліпий, то він не варта зватись Українцем! А тим жертводавцям, котрі прийшлють свої жертви, я з гори складаю сердечну подяку!

Всякі датки прошу посилати на слідуючу адресу:

John Borodaykewich, 79 Union St., Trenton, N. J.

Хто буде посилати жертви на мої руки, то нехай ласкаво зізволить докладно написати свою адресу. Гроші прошу посилати в реґістрованім листі, бо коли посилається на моніордер, то постмайстер жадає свідка на удостовіреня відбираючої особи, а через те є богато клопоту. Коли я отримаю чиюнебудь жертву, то зараз його повідомлю, а кождая жертва буде поміщена в часописи „Дніпро" або в якій иншій газеті.

А хто не хотів би мені вірити а мав би щиру волю жертву післати, то нехай пішле на адресу Земельного Банку Гіпотечного у Львові, але нехай напише виразно, що ті гроші є призначені на річ Селянської Бурси ім. Маркіяна Шашкевича в Товмачи, на руки д-ра Івана Макуха.

Адреса Земельного Гіпотечного Банку:

Zemelnyj Bank Hipotecznyj u Lwowi, ul. Pidwale, No. 7.

Хто пішле на повисшу адресу яку жертву, то нехай зволить ласкаво мене повідомити, яку суму вислано, котрого дня і місяця та свою докладну адресу, щоби було можливо помістити сю жертву до газет.

Я жертвую від себе 5 долярів.

І. Бородайкевич.

Трентон, 13. липня 1921.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ.

Орґан польського премієра міністрів Вітоса „Пяст" приносить оголошення земельно-кольонізаційної спілки в якому оголошується кольонізаційна парцеляція на Волині в отсих місцевостях: Теслухів, зелізнича стація Радивилів або Рудня почаївська; 328 моргів поля і 74 м. лісу; Коритно, громада Теслухів: 156 моргів поля, 232 м. зрубу і 114 сіножати; Сестратин (почаївский фільварок), громада Крупець, повіт Дубно, зелізнича стація Радивилів: 400 моргів поля, 150 м. сіножати, 10 м. соснового зрубу; Смордва і Берхи, громада Млинів, зел. стація Дубно: 460 моргів поля, 40 м. лісу; Букойма, громада Знягинин, повіт Дубно: 500 моргів поля; Щепютинок малий Яневичі, гром. Порицк, пов. Володимир, зел. ст. Іванче: 800 моргів поля, 800 моргів сіножати, 100 м. ставу; Раснівка, гром. Зарудя, повіт Кремець, зел. ст. Корначівка 700 моргів поля. Ціна за морґ 22—25 тисячів польських мар.

ЧИТАЙТЕ КРАЄВИЙ ЧАСОПИС.

„ВПЕРЕД"

орган української соц.-дем. партії виходить у Львові кождого дня.

Хто бажає мати докладні вістки про це, що діється в старому краю, нехай запренумерує собі цей часопис.

Хто бажає, щоби його рідня мала кождого дня свою газету, нехай пішле передплату на „Вперед".

Передплата на пів року до Америки виносить 3 доляри. Передплата для рідні в старому краю виносить на цілий рік 2 доляри.

Гроші посилайте на адресу „Вперед" в редакціонному листі: „Wpered", Lwiw (Lemberg), ul. Ruska Nr. 3, East Galicia. 45-49

Числа на оказ посилаємо даром, пришліть тільки свою докладну адресу, а також адреси своїх товаришів знайомих.

5 ПРИЧИН ЗАДЛЯ ЯКИХ ВИ ПОВИННІ ЗНОСИТИСЬ З Pittsburgh Commercial Bank

ТУТ ВАС обслужать з найбільшою чемностю. Віднесуться до Вас як до горожанина, а не як до звичайного чужинця. Ми уважаємо, що Вам прислугує як найліпша обслуга яку кождий банк повинен дати.

МИ НАВЯЗАЛИ зносини у всіх краях Европи, які дають нам змогу пересилати гроші до Ваших приятелів в старім краю в найскорший і безпечний спосіб та по найнизшій ціні.

МИ МАЄМО агентів в більших містах Европи, котрі відшукають кождого пропавшого Вашого приятеля або члена родини. Прийдіть переконати ся о сій нашій незвичайно чемній обслузі.

ТУТ ВАШІ ощадности є безпечні. Нашо ризнувати на можливу втрату Ваших грошей державчи їх в ріжних сховках в хаті. Впрочім коли лише схочете витягнути яку часть зі зложених Вами гроший, то дістанете їх без клопоту і втрати часу.

МИ Є агентами многих визначних корабельних ліній і єсьмо в силі уділити Вам ліпшу услугу чим Ви дістаєте в других банках. Сей Pittsburgh Commercial Bank є Вашим приятелем.

PITTSBURGH COMMERCIAL BANK
410-12 SMITHFIELD ST., PITTSBURGH, PA.
S. Saniel президент, J. J. Elling, касієр,
H. P. Letwin, заст. касієра.
В близькім віддаленю від B. & O. Forth Ave. і Pennsylvania стації

„ВОЛЯ"
Великий Український Тижневик (48—64 ст. дрібного друку)
виходить 3-й рік; містить статті, оповідання і вірші найвидатнійших українських політиків, публіцистів, белетристів, поетів. Має власних кореспондентів в найбільших центрах Европи і Америки. Завдання „Волі" — боротьба зо всіми ворогами ідеї Великої, Єдиної, Неподільної України. Хто передплатить „Волю" 1-го черпня до кінця року за 3 доляри, отримає, крім півтори тисячі сторінок добірного матеріялу в самім журналі, і ще такі книжки, як безплатну премію (в окремім продажу варті теж три доляри): Мод. Левицький: Шкільні товариші (оповід.); Казенні діти (оповід.); Паки і Паки (поради старого укр. письменника, як краще пристосувати ся до нашому); К. Хадзопуло: В Темраві (оповід.); Ф. Матушевський: Україна, Польща і Росія (істор. нарис); В. Короленко: Ліс шумить (оповід.); Шарль Рінє: Останній Романов, (вийшло 105 вид. на франц. мові); Н. Каркавіцас: Ловці губок; В. Дикинський: Колеґи; Е. Чикаленко: Де вихід?
Адреса Редакції: „WOLA", Lwów Wienzeile Nr. 40, Wien VI, Austria.
Гроші можна висилати або рекомендованим листом на імя редакції або на конто редакції „Воля" Wiener Bankverein. В редакції залишилось скільки річників в роскішних оправах за 1919 р., 1920 р. по 500 кор. за піврічник. Пробне число тижневика висилається даром.
(Ред. „Волі" просить і другі укр. часописи о передрук сеї оповістки).

МЕСТНИК.

Зимний, мартовий дощ, підбиваний непевним вітром, смугами бив в розмерзаюче землю. Рівцями та бороздами журчіла вода, несучи свої струї до недалекого потока, що шумів та пінив ся, немовби згордів у своїй силі.

Більше житя не було на поли; — хиба що час до часу заскрипіла береза, затрепетала сумно листем трепета, осика, — в невеличким гайку.

Із за окопу, який обводив лісок, піднесла ся поволи людська голова. Острий погляд примітив усьо: тут корч чернини, там купку із сохлого буряну, ще далі ряд дерев при гостинци, а на самім краю овиду чорніючу, збиту масу села, із банями церкви як вершок. — Усьо неначе крізь тонесенеьке рядно, крізь плести сіяного дощу.

Мабуть заспокоївся, що ніде ні живої душі. Із рова показали ся плечі, а далі і ціла стать чоловіка. Якби не палкі очи, сказали би старий, — якби не острий погляд, подумали би жебрак.

По очах та по прямій поставі вгадалиби і молодість і вояка. І не ошукалиби ся. Олекса Приймак це оден із бравих хлопців галицької армії.

Вже пару тижнів минуло, як з табору утік.

Із чужого краю, через Бескид, на рідну сторону вернув. Кілько біди перебув, заки дійшов, хто про це знає?! По зворах, по опущених колибах ховав ся перед студиною; — по добрих людях, як зійшов з верхів.

А як на доли вже прийшов, як звір гонений жити мусів. Боявся зради, бояв в біду впхати невинних.

Лісами, полями перекрадав ся, а жив — коржами, що на Гуцулах дістав.

Прийшло ся на рідній земли Каїном скитатись, за це, що ціо землю від ворогів боронив.

Хотів ще раз, раз оден тільки побачити рідне село, свою хату, свою жінку любу, дітий. Ще й старенького батька середнього!

* * *

В сумерки підійшов д'селу. Тут і там заблимали крізь вікна сьвітла. Городами, садами, хильцем, підлізцем, щоб не почули собаки, пробирав ся до свого обійстя. Роскисла земля наче за ноги хапала. Дощем і болотом насякла лахміття оливом важило. Але Олекса, у ту хвилю, забув про всьо. Одна думка, що за хвилю побачить родину, відіпхнула всю біду у бік. Оттак і маловав перед собою образ, як до хати ввійде. Несподіваним гостем з'явить ся... А вони певно при вечери сидять... сидять... Старий батько, коло него внуки, а жінка коло печи вештаєть ся... Його наймолодший, дідів мізинець, мабуть ще й тепер до батька на коліна лізе..... Ото здивують ся, як побачуть! — Не знав, чи діти впізнають. А може, у першій хвили, за розбишацку, волоцюгу возьмуть..... Що мало таких тепер по сьвіту бродить!

І мисли протовляв ся, як усьо зробити, щоби не перелякати своєю бурлацькою появою.

Серед тих думок і не стямив ся, як до оцеї межі дійшов. Коли прочуяв, каменів. На місци, де колись стояла хата, стайня, будинки—остала пустка. Серед темряви тільки побачив, що не видно обрізу ні одної будівлі. Стрепенув ся і підбіг блище, до місця, де хата була. Сторчів тільки на пів розвалений комин, немов страхоще, стояче на варті руїни.

Пропало усьо. Стайня, стодола, стебник, доробок цілих поколінь — із усього остав тільки попіл та згарища!

А родинонька де?! — мигнуло в голові і страшне почуте стисло так за серце, що аж похитнув ся.

В сусідів розвідати треба. Хоче іти, а ноги, не ступають; неспокій гадюкою коло серця звив ся.

На силу поволік ся. — У сусідській хаті блимало сьвітло крізь шибки: — На встрічу зарвала собачка, але немов відчувши велике горе чоловіка, узяла хвіст під себе і звинула ся клубком на присті. —

Заковтав в двері; — бліді, налякані лиця показалися з сіний. Спровола пізнали, — до хати впустили. Серед плачу та сліз розповіли усьо; — розказали історію родини Олекси, одну із тисяч тих страшних подій, як по наших селах гуляла Ляшня.

Першою жертвою впав батько. Донощик мазур, що зайдою давно у село внадився, доніс на старого, що український армії, владі, помагав. Прийшли шандари — вони ще й тепер в селі — і що то вже намучилися бідного. Били прикладами, окропом варили. Опареного, скервавленого, привели перед старшого. — Присудили повісити. — Як вже на смерть вели, то ще по дорозі так били, що кілька раз на землю упав. Сам собі ще і гріб копати мусів. Сповіди не дозволили; за селом повісили і там таки закопали. — як собаку. —

А що витерпіла небога жінка, що невинні діти, це знає хіба чорт, патрон ляшні, у котрого честь рогаті шапки носять.

Лихо скоїли у ночи. Бодайби такої ночи ніхто не діждав! Чулисьмо зойки, пищане дітий; повибігали із хат люди. Та ті діяволи на нас стріляти стали. Зі страхом поховали ся усі, позамикали на твердо двери. А з вашої хати вереск, тай стогін, та дикий, пекольний сьміх. — А далі усьо затихло. —

— А згодом усьо нараз зачало горіти. Хату підпалили з чотирох сторін. —

Коли пощезали, ми вийшли подивити ся, чи не мож ще чого вратувати. — Та вже було по всьому. Хата завалила ся, догарали будинки.

Як пригасло, добулисьмо з під згарища, що ще остало із небіжчики. А з діточок то тільки головні, полінця малі. —

Усіх разом, в одній трунві поховали. — Кожде слово, немов розтоплене оливо, падало на душу Олекси. А на вид слів зимний; ні одної слези не пустив з очий. Сусіди плакали, переживали страхіття з нове, а він сидів каменем, непорушний, німий.

Зачали росповідати за других, за звірства та напасти від ляхів, як мучать і давлять людий. — А він сидів, немовби не до него говорили.

Аж по довгім часі — уже і пізно зробило ся — встав та тільки спитав: „Де шандарська станиця?" Сказали де, а він метнув ся і без прощаня у двері. — Довго в ніч сусіди не могли заснути, проживаючи спомини свойого і чужого горя. —

* * *

Погашені сьвітла — темно і тихо — спить село. Тільки у дній хаті ясно жевріє лямпа та гомонять веселі, чучні голоси. У просторій кімнаті розсіли ся вигідно „обороньци кресуф", ляцькі шандари. На почеснім місци сидить рижий „пан вахміщ", а побіч него чотирох буйлючих молодиків в шандарських мундурах. На столі горівка, закуска, пиво.

У печи весело горить огонь.

Розмова переплітає ся співанками та сьмішливими оповіданями. Час до часу цокають ся чарками, підносять усяке заздоровье.

А як ще підпили, пустили ся на перехвалки.

Чванять ся ляшки воєнними та любовними пригодами. Згодом зійшли на ляцьку окупацію українських земель. Сьміють ся, кепкують із бідолашного народу, який хитрі французи під ноги взяти помогли. Перехвалюють ся своєю Польщею, своїм військом. Розібють Німеччину, заберуть Берлін, займуть Москву і Петроград, а із України учинять ляцьку кольонію. Від моря до моря — від Балтика по Чорне, від Ураля аж по Рен збудують ся на весь сьвіт приславна „жеч посполіта польська".

Підчас оттакої гутірки оден із шандарів встив, відхилив сінешні двері, відімкнув з задвору, щоби випустити дня, який аж очи гриз.

— А ти, Вонсовіч, не боїш ся дверий отвирати? Карабіни в сінех, влізуть гайдамаки, позарізують! — засьміявся вахміщ.

— Хто? Ті барани без крови? Та їм і кілки на голові тесати можна! — відрізав грубо шандар. Присадкуватий Гжеля, із Мазурів, і собі вмішався до розмови: — Якби то був нарід, то не сиділиб ми тут так спокійно, затишно. То „билдо" а не нарід. Бий, вішай, стріляй—всьо одно, як волів до яток гони. Знасилуй жінку чи дочку, убий батька чи матір, безчести його віру і церкви, бий по лици до крови, він не рушить ся. Він тільки рад, щоби спасти своє ледаче житє. Се сьміте, а не нарід! —

— Брешеш гортів сину! — Загремів голос у хаті. На порозі стояв високий, кремезний бурлака, з ґарпом, з наженим баґнетом у руках. Сухий, із зарослим лицем, із горіючими, як вуголь очима.

— Брешеш ірбіє! Ми боролися і гнали вас, як зайців. Тепер у краю остали тільки діти, старці тай баби. Вам дали по мі з усюди і зброю подали до рук, Ви племя трусів, хоробрі воювати з без'оружними та немічними.

Вас тут пять, сильних, здорових. Я оден. Я збідований; з біди і голоду половину сили утратив. А однак за хвилю усіх вас пішлю там, де ваша властива вітчина, до батька вашого, біса! Ну, ви відважні, розумні, культурні, боронїть ся! Ха ха, ха! Чого збіліли, чом поставали як бовдурі? Хапайте, щопід руками, крісла, стіл, фляшки. Сьміяли ся, що ми трусливі, спробуйте боронити ся голіруч. Я прийшов вас убити і убю, як вбиваєть ся гадюку на поли. А по вас прийде на других черга, на кождого ляшка, що у руки влізе. Чи знаєте, хто я? Чи тямите того старого, що парили, що до пів-смерти били, що повісили і закопали в поли, як собаку? — То мій отець. Ви і ваші убили, замучили мою жінку і дітий. Ви не нарід а одгида дванайцятого віку. Ви племя, яке до коріня вигубити треба. —

Остовпілі шандари дивились на бурлаку як на божевільного. Вони побачили, що ніяка мольба, ніяке говорюване не поможе. Як до кута приперти щур, кидаєть ся на чоловіка, хоть знає, що не оборонить ся, так ті шандарі в розпуці кинули ся обороняти. На це тільки, немовби ждав, Приймак. Сціпив зуби і зручним, скорим рухом пробив Гжелю, що на переді стояв. Тим самим движенем, на відліть пхнув у груди другого, що поруч стояв. Майже в той сам час повалили ся оба — Олексі під ноги.

Оба удари були влучні — у само серце.

Та тепер доперва зачала ся правдива борба. Вахміщ із двома, що остали в живих, вхопили закрісла, заставляючи ся ними перед баґнетом. Кождий з них лише ждав на відповідну хвилю, щоби ударом в голову заголомшити напастника. Як раз, здавало ся, що така хвиля наспіла. У сильнім випаді вперед Приймак пошатнув ся і відкрив голову і плечі. Три підняті стільці опустили ся з повним розмахом на Олексу. Та наче пружиною кинений, він відскочив в бік. Стільці з розгону ударили в підлогу. В тім самім менті почув ся вереск і на долівку упав третий шандар, пробитий у бік баґнетом. Заки отямили ся, Олекса вдарив до руках четвертого. Столець впав із рук, а скервавлений баґнет втопив ся до половини у грудях послідного шандара. — Остав тільки вахміщ. —

Долівка ціла сплила кровію; в судорогах корчив ся та простував послідний пробитий. Другі тіла лежали вже спокійно.

Лицем в лице стояли проти себе страшний бурлаки і рижий Лях. На лици вахміща видніла тревога. Діжучими руками держав крісло, вичікуючи атаки. Олекса стояв грізний, окровавлений. Очи впили ся в лице противника, в того, що був найбільшим виновником його родинної трагедиї.

Спровола підступив два-три кроки. Ляшок дофнув ся й собі. На пальцях, готовий до скоку, Олексі обходив кругом, немов шукаючи отвореного місця для удару. На ділі він заганяв „вахміща" до кута. В кілька хвилин сповнив свою ціль. Припер ворога в самий угол. Два-три рази зложив ся, заціряючи ся нібито в груди та під шию, а коли противник інстинктовно заслонював ті частини тіла, Приймак несподівано, наглим махом, упхав цілий баґнет в живіт начальника шандарської станиці. Нечоловічий, страшний рев добув ся із уст нещасного; — упав на підлогу і вив ся від страшного болю.

Над ним стояв местник, блідий, з вискаленими зубами. Через затиснені щоки процідив: „Дожиєш до рана; скажи своїм панам, що це тільки початок української відплати!"

Обернув ся, вийшов до другої кімнати, поношпорив хвильку і в пару мінут вийшов одягнений в шандарську шинелю і шапку. Окровавлений кріс кинув на землю, а з кілка, у сінех, зняв свіжий, закинув на рамя.

В послідне поглянув через поріг. Висяча лямпа осьвічувала страшний образ. В ріжних позах лежали мертві тіла шандарів; у куті стогнав смертельно ранений вахміщ. Перевернений стіл, порозкидані стільці, побиті фляшки і миски з їдою лежали черепем в калюжах крови. Н.

(Конець буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

U.S. MAIL STEAMSHIP COMPANY

ВІДІДЕ З НЮ ЙОРКУ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ ПРЯМО ДО БРЕМЕН І ГДАНЬСКА

POTOMAC.....AUGUST 10, SEPTEMBER 22
PRINCESS MATOIKA.....AUGUST 28, OCTOBER 3
HUDSON.....AUGUST 30

Коротка дорога до Чехо-Словакії і Галичини через Бонлоєне.
CENTENIAL STATE.....JULY 30
OLD NORTH STATE.....AUGUST 16, SEPTEMBER 20
Всі пасажирі 3-ої кляси дістають кімнати з 2, 4 і 6 ліжками.

ПРЯМО ДО CHERBOURG І BREMEN
Посліпші і найбільші кораблі під американською флягою.
AMERICA.....JULY 26, AUGUST 27, SEPTEMBER 28
GEORGE WASHINGTON.....AUGUST 3, SEPTEMBER 3
Голоситись до 45 Broadway, New York City, або місцевих агентів

БАЛТИЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

ВПРОСТ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ З НЮ ЙОРКУ ДО:
ГАМБУРГ ..... 3 кляса $125
ДАНЦІГУ ..... " " .....$135 } І $5 податок
ЛІБАВИ ..... " " $145

ЗНАМЕНИТІ КОРАБЛІ-ДВОШРУБОВЦІ ВІДПЛИВАЮТЬ:
„ЛІТУЕНІЯ" - - - - - 20. ЛИПЕНЯ
„ЕСТОНІЯ" - - - - - - 3. СЕРПНЯ
Таком новий прямий лінія між Лібав — Данціг — Галіфакс, Канада.
Зарезервуйте місця у наших уповажнених агентів у вашому місті, або:
BALTIC AMERICAN LINE, INC., Gen'l. Pass. Agents. 9 Broadway, New York City.
K. W. KEMPF, Gen'l Western Agent, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

КОЛИ ЗАМІРЯЄТЕ ВИСЛАТИ ГРОШІ ДО КРАЮ,
або КУПИТИ шифкарту для себе або для родини, потребуєте ПОЛАГОДИТИ красні нотаріяльні справи, або хочете найти собі БАНК для Вашиц ощадности, то пишіть або прийдіть особисто до:
BOSAK STATE BANK SCRANTON, PA.

ШЛЕМО КОЖДОМУ, ХТО СОБІ ЗАМОВИТЬ НЕЗВИЧАЙНО ГАРНУ ПОВІСТЬ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ
В неділю рано зілє копала
ЦІНА ЛИШЕ 75 ЦЕНТІВ.
Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 East 7th Street, - - - - - New York, N. Y.

Шведсько-Американська Лінія
24 STATE ST.- NEW YORK CITY
СКОРА ОБСЛУГА ПАСАЖИРСЬКА З НОВОГО ЙОРКУ ЧЕРЕЗ ГОТЕНБУРГ ШВЕЦІЯ ДО **ДАНЦІГ**
S. S. DROTTNINGHOLM відходить JULY 23.
S. S. STOKHOLM відходить AUGUST 20.
Третою клясою до ДАНЦІГ $135 і $5 податку воєнного. Подорож тревае дванайцять днів. Пасажири третої кляси їдуть в кабінах на 2 — 4 — 6 осіб.
Шведського віза невимагаєсь.
По шифкарти І по інформації о пашпортах голоситься до льокальних агентів.

ШИФКАРТИ
продаємо лише по компаничних цінах на всі лінії до Галичини і з Галичини і до всіх частий сьвіта.
ПАСАЖИРІВ, котрі їдуть до краю на стрічаємо на стациях, забираємо їх на нічлег до власного чистого і здорового еміґраційного дому, опікуємо ся їх пакунками, котрі на жадання також асекуруємо і перетримуємо їх пакунки безплатно у своїм сторедні аж до дня відїзду кораблю.
ПАШПОРТИ виставляємо ся зовсім безплатно.
ГРОШІ посилаємо до всіх місцевостий рідного краю по дениім курсі телеграфічно, чеками і почтою і даємо за гроші повну ґваранцію. Після доручення гроший даємо оригінальні посьвідки від осіб, котрим вороздано гроші.
ВСІЛЯКІ старокраєві справи судові і нотаріяльні успішно полагоджує наш нотар.
Також у всіх прочих справах уділяє совісні поради і дає чесну, скору і точну обслугу найстарший
УКРАЇНСЬКИЙ БАНКИР
на розі Третої Ешт і Б-тої улиці в Ню Йорку.
HENRY C. ZARO, BANKER
39 COOPER SQ. ST. U. NEW YORK, N. Y.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЕ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЩИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ВЕЛИКА НАГОДА
ДЛЯ ЇДУЧИХ ДО СТАРОГО КРАЮ.
Під проводом і опікою нашого урядника відїздить більша партія Українців на великім, експресовім кораблі
ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН
котрий відходить просто до Бремен на 3. серпня.
ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН є великий, модерний корабель з каютами на 2-ох, 4-ох і 6-ох.
ПРЕЗИДЕНТ ВИЛСОН вибрав собі його з тисяч других кораблів для своєї подорожи до у з Европи.
ОСОБЛИВА ОПІКА для родин. Ви не будете потребували гнїтися своїми багажами. Наш чоловік відвезе Вас аж до місця призначення.
ПАШПОРТИ виробляємо дистово в кількох днях.
Єсли хочете їхати під опікою нашого урядника і прилучитися до сеї партії, приніть сейчас задатки і папери на виробленне пашпортів.
Ціна шифкарт—До Перемишля і Львова $131, до Тернополя $131.50.
Пишіть або приходіть до:
MORRIS ENGEL, BANKER,
129 GREENWICH STREET, NEW YORK, N. Y.

ПО ПРОЦЕСІ В НОВОМУ САНЧІ.

(З львівського дневника „Вперед" з 22. червня, 1921).

Дня 10. червня ц. р. відбувся перший великий політичний процес поза Сяном на тлі українсько польської війни. На лаві обжалованих засіло трох Лемків „москвофілів", на лавах суддів присяжних сіло десять польських Мазурів хлопців і двох інтелігентів.

Причина процесу — спір за границі.

Така сусідська справа. За Сяном, від Сянока аж по Мушину, на полудне від трансверзальної залізниці тягнеться компактновмісою українська земля, замешкана Лемками, що дуже люблять свою землю і свої верхи. У великі революційні листопадові дні 1918 р. коли конала Австрія, а її народи розбивали старі кайдани і будували свої національні держави, то в ту велику хвилину встали і Лемки та проголосили свою „Лемківську Республику".

Не всім народам пощастилося. Хвилево впали Українці, з ними і Лемки, а їхні деякі „республиканці" опинилися в тюрмі, а тепер на лаві обжалованих — за державну зраду.

Один духовний, один світський інтелігент і один селянин. Заступлені всі верстви лемківського населення, неначе нарочно вибрані.

З початку розправи атмосфера неясна. Коли адвокат д-р Ганкевич звернувся до обжалованого по українськи, прокуратор, як опарений, запротестував, що не розуміє цеї мови предсідник трибуналу знову негайно лагодив, що, мовляв, „обі мови так подібні що ми їх розуміємо". Перші обжаловані зізнають по польськи третій 74 літний селянин, Громосяк, зізнає по свойому, по лемківськи. Лемко твердий, не уступить.

Ситуація вияснюється.

Предсідник незвичайно культурна і тактовна людина, зручно гамує прокуратора, провінціонального „вщєхлатріота" (прокуратура була „зміщена", бо з заду за кріслом весь час підповідав надпрокуратор). Правда, і предсідник з початку хотів поріжнити „москвофілів" з Українцями, але по мужеській відправі обжалованого Хиляка, не випав уже більше з рівноваги, яку — зазначуємо це з повною — льояльністю — заховав уже до самого кінця розправи. Для нас, мешканців Східної Галичини, постать предсідника трибуналу остала справді приємним спомином,— бо ми у себе стрічаємо инших...

Вже перед полуднем змінилася на салі картина. Обжаловані — з дефензиви перейшли до офензиви, а предсідник трибуналу боронився, що мовляв, „ми про Східну Галинну тут не говоримо, але територія на захід від Сяну належить вже і до Польщі" і доказував це письмом міністерства справедливости в Варшаві.

Прегарні — так майже незнані типи у Східній Галичині*) були свідки Поляки.

„Ми узнавали права Лемків — казали вони — в знів засади: рівні з рівними, вільні з вільними".

Незвичайно важним моментом було також відчитане зізнання слуханого як свідка б. премєра польських міністрів Андрія Морачевского, який зізнає:

„Надмінюю, що влада тодішного уряду в Варшаві не мала великого впливу в Малопольщі, де фактично до 31. грудня 1918 мала власть Ліквідаційна Комісія з осідком в Кракові і щойно на основі умови з 31. XII. 1918 підпорядкувалися вона польському урядови".

Позавидував лаврів иншим прокураторам тільки п. новосандецький прокуратор і виступив з пламенною промовою, яка не причинила йому слави**). Чого, він там не наговорив! П. прокуратор передовсім завзятий ворог Вільсона і його засади про самоозначення народів, а свою засаду так проголосив:

„В спадку по Австрії, одідичила Польща і москвофілізм. Його створив в 1848 р. гр. Стадіон. Тоді повстали Москалі а або рускі з двома с в Галичині. Вони рекрутувалися з священиків в митрополитом Яхимецким (Яхимовичем — прим. ред). на чолі. Тепер цар загинув, а є ягайлонська Польща. Лемківська земля інтегральна частина Польщі, так писав уже старинний Нестор і так порішило міністерство заграничних справ у Варшаві, яке виразно зазначило, що приналежности Лемківщини ніхто досі не кветіонував".

А закінчив: „Ви, польські патріоти, засудіть цих аґітаторів, а руский під піде з нами".

Це нечуване закінчення п. прокуратора найшло свій сильний відгомін в промові першого оборонця, адвоката д-ра Загайкевича, який упригадав прокураторови, що першою і кардинальною основою кождого судді є обєктивність і справедливість. А звертаючися до присяжних суддів вівав їх, щоби не далися звести того роду закликом прокуратора і не сплямили великої традиції присяжних суддіїв.

Версальський трактат пригадав присяжним суддям другий оборонець адвокат д-р Черлюнчаківич і спростував деякі історичні факти з промови прокуратора.

До хлопських сердець і хлопського розуму присяжних суддів промовив третий оборонець, адвокат д-р Ганкевич. В часі його промови розплакався старий Громосяк, а за ним ще деякі на салі...

По півгодинній нараді, польські селяне видали присуд і обжаловані, по шістьмісячній тюрмі, вийшли на волю.

А може й справді цих 10 польських селян, — як це зазначив в своїй промові оборонець д-р Ганкевич, — будуть перші апостоли людяних відносин між польським і українським народом?

Може вони промостять шлях до вільного союзу вільних, незалежних народів?

А може присуд польських хлопів буде осторогою для польських панів, що польські хлопи инакше ніж вони розуміють клич „рівні з рівними, вільні з вільними"?

А коли так, то новосандецький процес був корисний і потрібний!...

*) Тут зрозуміє я висказ одного львівського прокуратора, що не дамо на одній розправі у Львові не хотів згодитися на пересуднане одного свідка з Варшави, бо як він тоді сказав: „Вони там є инші". І справді нова Східнов Галичиною є инші польські громадяне.

**). Зараз на початку розправи прокуратор поставив вислок на знаходження являости розправи, але трибунал погамував завзятого прокуратора.

АМЕРИКАНСЬКА ЧОРНОМОРСЬКА ЛІНІЯ КОРАБЕЛЬНА
Посліпша пасажирська лінія під американською флягою з Ню Йорку прямо до
ОДЕССИ
Вигідний і скорий
S. S. ACROPOLIS
ВІДІДЕ 15. ВЕРЕСНЯ.
з Pier 5, Hoboken
Найлїпша страва і обслуга.
Голоситись:
AMERICAN BLACK SEA LINE,
21-24 State St., New York City.

ФАРМИ!
ЧИ ВИ ШУКАЄТЕ ФАРМИ?
Ми продаємо фарми ріжного рода в найлїпших частях Ню Йорк, Конектікот і Ню Джерзи. Колиб Ви хотіли дістати чесну породу, приходіть до: 143—
BERMAN & GREEN,
359 Grand Street, New York.

РОЗСТРІЛ БАНДИТА.

За морд в. Буську розстріляно в четвер, 23. червня, пополудни на подвірю Бриґідок у Львові польського жовніра Яна Вокрон. Його спільника Стан. Вихілського помилувано і засуджено на 20 літ тюрми.

КІЛЬКО КОШТУЄ ТЕПЕР ОДИН ПИРІЖ В ПЕРЕМИШЛІ?

Хто хотівби тепер їсти пироги з черешнями, то мусівби заплатити добрай 10 м. за кождий, який має хоч 5 черешень, кожда ягода коштує тепер 1 м., разом 4 марок; мука 1½ марки, масло і варення 3½ м., разом 10 марок. Та ніхто нехай не думає, що ті пироги будуть як гуцульські постоли. Та де там. От так на один лик! А до того ще й без смитани! — Так пише „У. Г.". А я від себе додаю, що сей рахунок може бути добрий, але для Перемишля. У Львові поріжків, складаючих з 5 пиріжків — коштує 80 марочек! — Холостяк.

„SILENT PETE" HITS HOME!

It was the noon hour and they sat in the park, three of them,—an old man, a middle-aged Down-andOuter, and Silent Pete who had come from a nearby factory to spend the balance of the lunch-hour.

"The trouble with this country," growled the Down-andOuter, "is that the poor man has no chance. Wherever you go, you will find it so. Look at them right here, riding by in their limousines, doing nothing for a living, while thousands are sweating at starvation-wages to keep these few in luxury."

"Oh, I don't know," replied the old man. "Seems to me, the workingman never drew such high wages as he does nowadays."

"And what good does it do him?" replied the Down-and-Outer. "Costs him more to live, doesn't it? And where can he go to have a good time? There isn't any place since prohibition came in. I used to be able to travel all over this country for nothin', and wherever I went there was always a handout and a warm back room to sit in. But now, if you ask anybody for a handout, they want you to break your back working for it. Shows they hav'n't got much to give away, doesn't it?"

"Maybe" said the old man. "It shows they realize that what they have earned by hard labor is too valuable to give away for nothing. Maybe they hope to ride in limousines themselves, some day."

"Then they are foolin' themselves," declared the Down-and-Outer. "No man can save enough money to become rich".

"I guess you are right there," agreed the old man.

Silent Pete stood up. His lunch-hour was nearly over. He looked at the others disgustedly.

"You fellows make me tired," he said. "You don't know the first thing about it. Don't you know that most of the men who own those limousines probably started as poor boys themselves? They didn't spend the best years of their lives panhandling their way-around the country. I know about lots of them who worked hard, lived within their means and saved their money. Of course just saving money won't make a man rich, but if he makes his money *work* for him, it will make him rich."

"What do you mean, make your money work for you?" asked the Down-and-Outer.

"Investing it in some good security that draws dividends."

"I suppose you're gettin' rich?" sneered the other with a glance at Pete's stained overalls.

"Maybe not rich but comfortable," replied Peter preparing to walk away. "I live decently, I dress decently. Every cent I save, I invest in good safe securities. They are working for me even harder than I do. They work for me day and night. Every cent they earn goes into the original pile, where they help to earn more. I know lots of other workingmen who are doing the same. Why anybody can do it if he will use a little common sense and deals with a reputable concern like Henry L. Doherty & Co.

And Pete went back to his work.

З ВОЛИНІ.

Зїзд учителів в Дубні.

Дня 22. мая відбувся у Дубні другий учительський повітовий зїзд учителів, який, як і перший, не приніс ніяких конкретних результатів. На протязі 4-годинних нарад було говорено (і то тільки інспектором) про значіння і потребу курсів польськознавства в Дубні. Не порушено ні одного питання про відбудову знищеного шкільництва, хоч якраз ця справа найгірше поставлена з цілої Волині.

Інспектором надано було зїздови політичний характер, особливо тоді, коли став говорити про шлеську справу. Очевидно, учительство мусіло це реаґувати: один з присутних вказав на справедливі домагання Українців в сусіді Галичини Холмщини і Волині аналоґічні до домагань Поляків на Шлеську. Його промову перебив інспектор, який поіритованим голосом загрозив всему зібраному учительству, що коли воно буде виступати з подібними промовами, справа прийме инший оборот. На тому закінчився зїзд, не вирішивши нічого путнього.

Володимир.

Володимирська „Просвіта" одержала дня 24. мая від горохівського шкільного інспектора Складника відмовну відповідь на просьбу о відкриття української школи в селі Скобельці. Як мотиви відмови подається „неувзглядненне Пшепісув тимчасових о школьництве елементарнем, Дзял IV. арт. 79, в чем відочне пшебія нелояльности" товариства зглядом школьскої тержави. Даремно просвітяне ломлять собі голови, а чому властиво виявляється їх нельояльність, коли подання писане по всім вимогам приписів. Є тільки одно пояснення: прошено о відкриття у українській школи, яка в дійсности вже істнує і дуже гарно розвивається, а це якраз шкодить польонізаторським плянам інспекторів на кресах. Годі сподіватися чогось кращого від людини, що її вишукано для нас у галицькому смітнику. — Просвітянин.

ГРИГОРІЙ КУНАШЕВСЬКИЙ
представитель всіх ліній КОРАБЕЛЬНИХ від 1910 року

СПРОДАЄ ШИФКАРТИ ДО КРАЮ І З КРАЮ.
— через —
АНТВЕРПЕН, БРЕМЕН, ГАМБУРГ, РОТТЕРДАМ, ГДАНЬСК І ТРИЄСТ
і всі другі порти, на найлїпших і найвигіднїйших кораблях.
ВИСИЛАЄ ГРОШІ ДО ВСІХ ЧАСТИЙ СВІТА. — Відїзджаючих до краю до виміни гроший не змушуєсь з чого всі вдоволені. — Повне довіре добуте ретельностию і точностию обслугу що свідчать тисячі відїзджаючих родин. — Бажаючий точних інформацій повинен всегда віднестись за порадою з повним довірєм до наведеної фірми, сталої і знаної з точности довгі літ, на вказаний адрес:
G. KUNASHEVSKY, 179 EAST 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

ДОПИСИ.

БРУКЛИН, Н. И.
Бруклин не спить.

Дня 4. липня с. р. відбулися тут збори Злучених Товариств і Українського Ратункового Комітету Помочі Рідному Краєви. Збори отворив предсідатель п. Григорій Бардак відповідною промовою і здав короткий звіт від початку заложення Комітету. Відтак пояснив присутним, в якій цілі скликано загальні збори. Він згадав про День Независимости, як то американський нарід святкує сей день в цілих Злучених Державах. Сказав, що майже всі народи вільні, тілько український нарід не має волі. Відтак покликав на бесідника д-ра С. Демидчука, котрий виголосив реферат.

В своїй півтора-годинній промові шановний референт змалював житте і недолю наших Українців, а що він є знаменитим бесідником, то публика не жалувала йому гримких оплесків.

Другим бесідником був п. Іван Кравчук, котрий згадав про історію України, відтак говорив про політику, яка тут між Українцями ведеться, та сказав, що такою політикою ми ніколи не збудуємо української держави. При кінци бесідник накликував до згоди і до єдности та до збирання жертв на поміч галицькій Україні.

Відтак ухвалено слідуючу резолюцію, яку вислано телеграфічно на руки міністра закордонних справ у Вашінґтоні: SECRETARY OF STATE, Washington, D. C.

Expressing our loyalty to the Stars and Stripes on Independence Day, we ask you, Sir, to help our brethren in Eastern Galicia and liberate them from Polish yoke.

FOR UKRAINIANS IN BROOKLYN, N. Y.:
Harry Bardak, President
Roman Kurma, Secrteary
Paul Voitowicz, Treasurer

Другу резолюцію ухвалено подати до часописи. Вона звучить:

Збори Українців в Бруклині, Н. Й., домагаються від відчальних народних провідників, аби вони довершили діла зі скликанням Українського Конгресу.

По укінченню нарад предсідатель попросив присутних, аби скинулися по кілька центів на покриттє коштів висилки телеграми. Присутні декларували більшу суму, котра буде поміщена у часописи. На тім предсідатель замкнув збори і присутні розійшлися вдоволені домів.

Роман Кузьма секр.

РЕСТАВРАНТ НА ПРОДАЖ
барґен, добрий бизнес і в добрім сусідстві. Мусить сподати з причини виїзду з міста до 25-го липня. Голоситись до: В. TOMASZEWSKI, 600 Third Ave., Brooklyn, N. Y. 62-67

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і зводіть гроші. Збоко-2231 W. Chicago Ave.
Телефон: Seeley 4252.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.
Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукуючих удаються 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів дешевше відповідний опуст. Дворазове оголошення за 5 стрічок $1.00.

ПОШУКУЄСЬ сейчас дженітора-помічника. Зголошення до: PETER MELNYK, 1054 Simpson St., Bronx, N. Y. 65

Пошукую своїх шварґів АНДРІЯ і ІВАНА КОМАРИНСЬКИХ, з села Бертешів, пов. Бібрка, Галичина. Мають перебувати в Детройт, Мішіґен. Хтобн про них знив або вони самі, проситься зголосити на адресу: ГРИНЬКО ШЕВІІВ, 6 St. Marks Pl., New York, N. Y. 64-65

Пошукую посади ДЯКОУЧИТЕЛЯ. Знаю провадити хор, учити діти і уладжувати представлення. Посаду можу обняти в серпни. Зголошення прошу слати на адресу: DIAKOUCZYTEL, NO. 2, c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 65-66

ПЕТРО БАРАН перебуваючий в Америці зволить відобрати в адміністр. „Свободи" два листи від Анни Баранівни з Перемишля. 64-65

Пошукую КІНДРАТА і МИКОЛИ ГУРА, з села Гнилиці, повіт Збараж, Галичина. Маю лист від їх сестри Мотри Гура. Хтобн знав їх адреси, прошу голоситись на мою адресу: REV. JOHN PALEY, P. O. Box 236, Colchester, Conn. 65-67

ХТОБИ знав з Українців майнерів місце, де потрібно коваля, або теслярю, прошу повідомити мене: JOHN BAGAN, 3191 Davis St., Youngstown, Ohio. 65-67

ДЯКОУЧИТЕЛЬ з добрим тенорови голосом глядає посади. Уміє провадити і внучити хор. Також добре учить діти, уладжує театральні представлення і концерти і все те, що входить в обсяг дякоучительський. Ласкані зголошення слати на адресу: DIAKOUCZYTEL, c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 65-67

БЕЗ НОЖА І МЕДИЦИНИ.
Перший Український Хиропрактор
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
лічить ріжні залежні хороби так МУЩИН ЯК ЖЕНЩИН
Ню Йорк офіс: 335 E. 18th Street.
Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. веч. В неділі від 10. до 1. Нюарк (Newark) офіс: 3 Belmont Ave. (cor. Court St., коло церкви) вівторок, четвер і субота від 10 рано до 8. вечер. 83вс—

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Годинн приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операциї. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG,
304 — 2nd AVENUE,
(между 17. а 18. улицею)
NEW YORK, N. Y.
Годинн офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон: 1882 Stuyvesant.

СПЕЦІЯЛІСТ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
Говорить по українськи.
Лічить всі хронічні застарілі слабости мущин і женщин.
ЛІКАРСЬКА ПОРАДА ДАРОМ.
Dr. ZINS.
110 East 16th St. N. Y.
між Irving Pl. & Union Sq.
Год.: від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9 рано до 4. пол.